

20

VYHLÁŠKA

ministra zahraničních věcí

ze dne 16. února 1989

o Úmluvě o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí (č. 155)

Dne 23. června 1981 byla na 67. zasedání generální konference Mezinárodní organizace práce přijata Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí (č. 155). Ratifikace Úmluvy Československou socialistickou republikou byla zapsána dne 2. prosince 1988 generálním ředitelem

Mezinárodního úřadu práce. Podle svého článku 24 odstavce 3 Úmluva vstoupí pro Československou socialistickou republiku v platnost dnem 2. prosince 1989.

Český překlad Úmluvy se vyhláší současně.

Ministr:

JUDr. **Johanes** v. r.

ÚMLUVA

o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí

Generální konference Mezinárodní organizace práce, která byla svolána správní radou Mezinárodního úřadu práce do Ženevy a tam se sešla dne 3. června 1981 na svém 67. zasedání,

rozhodnuvši přijmout některé záruky o bezpečnosti a ochraně zdraví pracovníků a pracovním prostředí, jež jsou šestým bodem jednacího pořádku zasedání, a

stanovivši, že tyto návrhy budou mít formu mezinárodní úmluvy,

přijímá dne 23. června 1981 tuto úmluvu, která bude označována jako Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků, 1981.

Část I. Působnost a definice**Článek 1**

1. Tato úmluva se vztahuje na všechna odvětví hospodářské činnosti.

2. Členský stát, který ratifikuje tuto úmluvu, může po co nejčasnějším projednání s reprezentativními organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků, částečně nebo zcela vyjmout z jejího provádění jednotlivá odvětví hospodářské činnosti, jako např. námořní plavbu nebo lov ryb, jestliže v nich při provádění vznikají zvláštní problémy určité závažnosti.

3. Každý členský stát, který ratifikuje tuto úmluvu, uvede v první zprávě o jejím provádění

podávané podle článku 22 ústavy Mezinárodní organizace práce všechna odvětví, jež vyňal podle odstavce 2 tohoto článku, s uvedením důvodů takového vynětí, a popíše opatření učiněná pro přiměřenou ochranu pracovníků ve vyloučených odvětvích a v následujících zprávách vyloží pokrok, jehož bylo dosaženo za účelem širšího provádění.

Článek 2

1. Tato úmluva se vztahuje na všechny pracovníky v odvětvích hospodářské činnosti, která zahrnuje.

2. Členský stát, který ratifikuje tuto úmluvu, může po projednání se zúčastněnými reprezentativními organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků částečně nebo zcela vyjmout z jejího provádění vymezené skupiny pracovníků, ohledně nichž existují zvláštní problémy při provádění.

3. Každý členský stát, který ratifikuje tuto úmluvu, uvede v první zprávě o jejím provádění, podávané podle článku 22 ústavy Mezinárodní organizace práce, všechny vymezené skupiny pracovníků, které byly vyňaty podle odstavce 2 tohoto článku, s uvedením důvodů takového vynětí a v následujících zprávách vyloží pokrok, jehož bylo dosaženo za účelem širšího provádění.

Článek 3

Pro účely této úmluvy

a) výraz „odvětví hospodářské činnosti“ zahrnuje

- všechna odvětví, kde jsou pracovníci zaměstnání, včetně veřejné služby;
- b) výraz „pracovníci“ zahrnuje všechny zaměstnané osoby včetně veřejných zaměstnanců;
- c) výraz „pracoviště“ zahrnuje všechna místa, kde se pracovníci nacházejí nebo kam se ubírají vzhledem ke své práci a která podléhají přímému nebo nepřímému doзору zaměstnavatele;
- d) výraz „předpisy“ zahrnuje všechna ustanovení, jimž příslušný orgán nebo příslušné orgány daly sílu zákona;
- e) výraz „zdraví“ ve vztahu k práci neznamena toliko stav bez nemoci nebo postižení; zahrnuje rovněž tělesné a duševní prvky ovlivňující zdraví, které přímo souvisí s bezpečností a ochranou zdraví při práci.

Část II. Zásady vnitrostátní politiky

Článek 4

1. Každý členský stát s přihlédnutím k vnitrostátním podmínkám a zvyklostem a po projednání s nejrepresentativnějšími organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků má stanovit, provádět a pravidelně přezkoušovat celkovou vnitrostátní politiku týkající se bezpečnosti a zdraví pracovníků a pracovního prostředí.

2. Cílem této politiky má být předcházet úrazům a újmám na zdraví, které vznikají v důsledku nebo v souvislosti s prací nebo během ní, tím že se sníží na prakticky nejmenší možnou míru příčiny nebezpečí souvisejících s pracovním prostředím.

Článek 5

Politika zmíněná v článku 4 má přihlížet k těmto hlavním oblastem činnosti, pokud ovlivňují bezpečnost a zdraví pracovníků a pracovní prostředí:

- a) navrhování, zkoušení, výběr, nahrazování, umístění, uspořádání, užívání a údržba hmotných složek práce (pracoviště, pracovní prostředí, nástroje, stroje a nářadí, chemické, fyzikální a biologické látky a činitele, pracovní postupy);
- b) vztahy mezi hmotnými složkami práce a osobami, které vykonávají práci nebo na ni dohlížejí, jakož i přizpůsobení strojů, nářadí, pracovní doby, organizace práce a pracovních postupů tělesným a duševním schopnostem pracovníků;
- c) odborná výchova a další potřebná odborná výchova, kvalifikace a motivace osob, které se jakkoli podílejí na tom, aby se dosáhlo přiměřené úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví;
- d) styky a spolupráce na úrovni pracovní skupiny a podniku, a na všech jiných vhodných úrovních včetně národní úrovně;
- e) ochrana pracovníků a jejich zástupců proti kárným opatřením pro jejich činnost vykona-

nou v dobré víře v souladu s politikou zmíněnou v článku 4 této úmluvy.

Článek 6

Při stanovení politiky zmíněné v článku 4 je třeba vymezit příslušné úkoly a povinnosti veřejných orgánů, zaměstnavatelů, pracovníků a jiných zúčastněných osob na úseku bezpečnosti a zdraví pracovníků a pracovního prostředí s přihlédnutím k doplňující povaze těchto povinností a k vnitrostátním podmínkám a zvyklostem.

Článek 7

Ve vhodných intervalech je třeba prověřovat stav bezpečnosti a zdraví pracovníků a pracovního prostředí, a to buď v celé šíři nebo určité oblasti, aby se tak zjistily nejzávažnější problémy, stanovily účinné způsoby k jejich zvládnutí a pořadí opatření, která je třeba učinit, a vyhodnotily výsledky.

Část III. Opatření na národní úrovni

Článek 8

Každý členský stát má pomocí právní úpravy nebo jiným způsobem odpovídajícím vnitrostátním podmínkám a zvyklostem a po projednání se zúčastněnými reprezentativními organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků učinit opatření potřebná k provedení článku 4.

Článek 9

1. Dohled na provádění právních předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví pracovníků a pracovního prostředí má být zajištěn vhodnou a přiměřenou soustavou inspekce.

2. Soustava dohledu má stanovit vhodný postih pro případ porušení právních předpisů.

Článek 10

Je třeba učinit opatření pro zajištění poradenství zaměstnavatelům a pracovníkům, aby se jim pomohlo vyhovět právním povinnostem.

Článek 11

Za účelem provádění politiky zmíněné v článku 4 této úmluvy příslušný úřad nebo úřady mají postupně zajistit tyto úkoly:

- a) stanovit — tam kde to povaha a stupeň ohrožení vyžadují — podmínky pro projekci, konstrukci a zařízení podniků, jejich uvedení do provozu, větší adaptace podniků a změny v jejich určení, bezpečnost technického zařízení užívaného při práci a provádění řízení stanovených příslušnými úřady;
- b) stanovit pracovní postupy, látky a činitele, ohledně nichž má být expozice zakázána, omezena nebo podléhat povolení nebo kontrole příslušného úřadu nebo příslušných úřadů; je třeba přihlížet k ohrožením způsobeným sou-

- časnou expozicí několika látkám nebo činitelům;
- c) zavést a provádět řízení pro oznamování pracovních úrazů a nemocí z povolání zaměstnavateli, a popř. pojišťovacími a jinými přímo zúčastněnými ústavy nebo osobami a vypracovávat každoroční statistiky o pracovních úrazech a nemocech z povolání;
 - d) provádět šetření v případech, kdy pracovní úraz, nemoc z povolání nebo jiné postižení zdraví, k němuž došlo při práci nebo v souvislosti s ní, ukazuje vážnost situace;
 - e) každoročně uveřejňovat informace o opatřeních učiněných v souvislosti s politikou zmíněnou v článku 4, jakož i o pracovních úrazech, nemocech z povolání a jiných postiženích na zdraví, k nimž došlo při práci nebo v souvislosti s ní;
 - f) zavést nebo rozvinout s přihlédnutím k vnitrostátním podmínkám a možnostem soustavu zkoušení chemických, fyzikálních a biologických činitelů z hlediska ohrožení zdraví pracovníků.

Článek 12

V souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi je třeba učinit opatření, aby osoby, které navrhuji, vyrábějí, dovážejí, uvádějí do oběhu nebo převádějí z jakéhokoli důvodu stroje, zařízení nebo látky pro pracovní účely,

- a) se přesvědčily, pokud je to prakticky možné, že předmětné stroje, zařízení nebo látky nepředstavují nebezpečí pro bezpečnost a zdraví osob, které jich správně užívají;
- b) podávaly informace o řádném umístění a užívání strojů a zařízení, jakož i řádném užívání látek, o ohroženích, která jsou spojena se stroji a zařízeními, a o nebezpečných vlastnostech chemických látek, fyzikálních a biologických činitelů nebo výrobků a poučení, jak se chránit proti známým ohrožením;
- c) prováděly výzkum a šetření nebo se jinak informovaly o vývoji vědeckých a technických poznatků, aby tak splnily své povinnosti podle ustanovení pod písmeny a) a b) tohoto článku.

Článek 13

Pracovník, který nevykonal práci, o níž měl důvodně za to, že bezprostředně a vážně ohrožuje jeho život nebo zdraví, má být v souladu s vnitrostátními podmínkami a zvyklostmi chráněn před neospravedlněnými důsledky.

Článek 14

Je třeba učinit opatření, aby se způsobem odpovídajícím vnitrostátním podmínkám a zvyklostem podpořilo pojetí otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a pracovního prostředí do programů vzdělávání a odborné výchovy na všech úrovních včetně vyššího technického, lékařského a od-

borného vyučování, aby tak byly uspokojeny potřeby odborné výchovy všech pracovníků.

Článek 15

1. Aby byla zajištěna souvislost politiky zmíněné v článku 4 této úmluvy a opatření učiněných k provádění této politiky, každý členský stát má po co nejčasnějším projednání s nejrepresentativnějšími organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků a popř. s jinými vhodnými orgány přijmout ustanovení odpovídající vnitrostátním podmínkám a zvyklostem k zajištění potřebné koordinace mezi různými úřady a orgány, jež mají provádět části II a III této úmluvy.

2. Kdykoli to vyžadují okolnosti a vnitrostátní podmínky a zvyklosti to umožňují, mají taková opatření zahrnovat zřízení ústředního orgánu.

Část IV. Opatření na úrovni podniku

Článek 16

1. Na zaměstnavatelích je třeba vyžadovat, aby, nakolik je to prakticky uskutečnitelné, pracoviště, stroje, zařízení a pracovní postupy, které podléhají jejich kontrole, neohrožovaly bezpečnost a zdraví pracovníků.

2. Na zaměstnavatelích je třeba vyžadovat, aby, nakolik je to prakticky uskutečnitelné, chemické, fyzikální a biologické činitele a látky, které podléhají jejich kontrole, neohrožovaly zdraví, pokud je zajištěna vhodná ochrana.

3. Na zaměstnavatelích je třeba vyžadovat, aby v případě potřeby poskytovali vhodné ochranné oděvy a ochranné pracovní prostředky, aby se, nakolik to je prakticky uskutečnitelné, předcházelo ohrožení z úrazů nebo účinků škodlivých pro zdraví.

Článek 17

Kdykoli několik podniků současně vykonává činnost na témže pracovišti, mají spolupracovat při provádění ustanovení této úmluvy.

Článek 18

Na zaměstnavatelích je třeba vyžadovat, aby, pokud je toho třeba, učinili opatření umožňující čelit nenadálým případům a nehodám, včetně prostředků dostačujících ke zvládnutí první pomoci.

Článek 19

Je třeba učinit opatření na úrovni podniku, podle nichž

- a) pracovníci při své práci spolupracují na splnění povinností, které má zaměstnavatel;
- b) zástupci pracovníků v podniku spolupracují se zaměstnavatelem na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci;
- c) zástupci pracovníků v podniku získají dostačující informace o opatřeních, jež zaměstnavatel učinil k zajištění bezpečnosti a zdraví, a

mohou je se svými reprezentativními organizacemi projednat pod podmínkou, že nevyzradí obchodní tajemství;

- d) pracovníci a jejich zástupci v podniku budou vhodně poučeni v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci;
- e) pracovníci nebo jejich zástupci, a popř. jejich reprezentativní organizace v podniku budou oprávněni podle vnitrostátních právních předpisů a zvyklostí přešetřovat všechny stránky bezpečnosti a ochrany zdraví související s jejich prací a zaměstnavatel bude s nimi tyto věci projednávat; k tomu účelu mohou být po vzájemné dohodě přibráni odborní poradci nezaměstnaní v podniku;
- f) pracovník okamžitě oznámí svému bezprostřednímu nadřízenému každou situaci, o níž se právem může domnívat, že představuje bezprostřední a vážné ohrožení pro jeho život nebo jeho zdraví, a zaměstnavatel, dokud nezjedná nápravu, pokud jí je třeba, nemůže požadovat na pracovnících, aby pokračovali v práci za okolností, kdy trvá bezprostřední a vážné nebezpečí pro život nebo zdraví.

Článek 20

Spolupráce zaměstnavatelů a pracovníků a, popř. nebo jejich zástupců v podniku má být základem prvkem organizačních a jiných opatření učiněných při provádění článků 16 až 19 této úmluvy.

Článek 21

Opatření týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nesmí být spojena s žádnými výlohami pro pracovníky.

Část V. Závěrečná ustanovení

Článek 22

Tato úmluva nereviduje žádnou existující mezinárodní úmluvu nebo doporučení o práci.

Článek 23

Formální ratifikace této úmluvy budou oznámeny generálnímu řediteli Mezinárodního úřadu práce a jím zapsány.

Článek 24

1. Tato úmluva zavazuje toliko členské státy Mezinárodní organizace práce, jejichž ratifikace byla zapsána generálním ředitelem.

2. Nabude účinnosti dvanáct měsíců poté, kdy generální ředitel zapíše ratifikace dvou členských států.

3. Pro každý další členský stát tato úmluva nabude účinnosti dvanáct měsíců od data, kdy jeho ratifikace byla zapsána.

Článek 25

1. Každý členský stát, který ratifikoval tuto úmluvu, může ji vypovědět po uplynutí deseti let

ode dne, kdy tato úmluva poprvé nabyla účinnosti, písemným sdělením generálnímu řediteli Mezinárodního úřadu práce, který je zapíše. Výpověď nabude účinnosti jeden rok po dni, kdy byla zapsána.

2. Každý členský stát, jenž ratifikoval tuto úmluvu a který nepoužije práva ji vypovědět podle tohoto článku během roku následujícího po uplynutí období deseti let, jak uvedeno v předchozím odstavci, bude vázán úmluvou na další desetileté období a poté ji bude moci vypovědět vždy po uplynutí desetiletého období za podmínek uvedených v tomto článku.

Článek 26

1. Generální ředitel Mezinárodního úřadu práce oznámí všem členským státům Mezinárodní organizace práce zápis všech ratifikací a výpovědí, které mu členové organizace sdělí.

2. Když bude členským státům Organizace sdělovat zápis poslední ratifikace nutné k tomu, aby úmluva nabyla účinnosti, generální ředitel upozorní členské státy Organizace na datum, kdy tato úmluva nabude účinnosti.

Článek 27

Generální ředitel Mezinárodního úřadu práce oznámí generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů k zápisu podle článku 102 Charty Spojených národů úplné údaje o všech ratifikacích a výpovědích, které zapsal podle ustanovení předchozích článků.

Článek 28

Vždy, bude-li to považovat za nutné, správní rada Mezinárodního úřadu práce předloží generální konferenci zprávu o provádění této úmluvy a přezkoumá, zda je záhodno dát na pořad jednání generální konference otázku její úplné nebo částečné revize.

Článek 29

1. Přijme-li generální konference novou úmluvu revidující úplně nebo částečně tuto úmluvu a neustanoví-li nová úmluva jinak:

a) ratifikace nové revidující úmluvy členským státem způsobí ipso iure okamžitou výpověď této úmluvy bez ohledu na ustanovení článku 25, a to s výhradou, že nová revidující úmluva nabude účinnosti;

b) od doby, kdy nová revidující úmluva nabude účinnosti, tato úmluva přestane být členským státům otevřena k ratifikaci.

2. Tato úmluva však zůstane v platnosti ve své formě a obsahu pro ty členské státy, které ji ratifikovaly a které neratifikovaly revidující úmluvu.

Článek 30

Anglické a francouzské znění této úmluvy mají stejnou platnost.